

Psykologisk behandling vid Ménières sjukdom

Ménières sjukdom är en kronisk sjukdom i innerörat som ger anfall med kraftig yrsel, tinnitus och hörselnedsättning. Sjukdomen ger ofta upphov till ångest, oro och depression och kan förvärras av stress och oro, vilket kan göra det relevant med psykologisk behandling.

Fråga

Vilken sammanställd forskning finns på effekter av psykologisk behandling för patienter med Ménières sjukdom?

Frågeställare: Psykolog, Hörselteam, Västra Götalands regionen

Sammanfattning

Ménières sjukdom är en sjukdom i innerörat med symtom som kan vara kraftigt invalidiserande. Sjukdomen karaktäriseras av anfall av svår yrsel och fluktuerande hörselnedsättning och tinnitus. Symtomen förvärras i många fall av stress och oro, samtidigt som sjukdomens symtom i sig ofta ger upphov till ångest, oro och depression, vilket gör det viktigt för vården att vara uppmärksam på Ménièrepatienters mentala hälsa.

SBU:s upplysningstjänst har efter litteratursökning inte identifierat någon relevant systematisk översikt om psykologisk behandling vid Ménières sjukdom. Ett antal systematiska översikter och primärstudier som undersökt effekterna av psykologisk behandling av vid tinnitus- och yrselsymtom har dock identifierats, och ett urval av dessa presenteras under rubriken Lästips.

På SBU:s upplysningstjänst identifierar och redovisar vi sammanställd forskning (systematiska översikter) eller identifierar vetenskapliga studier som svar på en avgränsad fråga. Vi bedömer risken för bias (överskattning eller underskattning av resultat) i systematiska översikter och presenterar författarnas slutsatser från systematiska översikter med låg eller måttlig risk för bias. I vetenskapliga primärstudier bedömer vi inte risken för bias och därför presenteras de bara som referenser. Vid behov bedömer vi kvalitet avseende ekonomiska aspekter och överförbarhet av resultat i hälsoekonomiska studier och presenterar författarnas slutsatser från de studier som bedöms ha minst medelhög kvalitet och överförbarhet. I svaren väger vi inte samman resultaten eller bedömer graden av vetenskaplig tillförlitlighet.

Bakgrund

Ménières sjukdom är en innerörasjukdom som karaktäriseras av attacker med svår yrsel och hörselnedsättning, tinnitus och lockkänsla i öronen. Tinnitus och hörselnedsättningen blir med tiden permanent, men hörselsymtomen är under lång tid fluktuerande och ofta kopplade till yrselattackerna.

För att bli diagnostiserad med Ménières sjukdom krävs att en person upplevt yrselattacker som varat mellan 20 minuter och 12 timmar kombinerat med fluktuerande hörselsymtom [1]. Anfälligheten varierar stort mellan personer, allt från flera anfall per vecka till något enstaka anfall per år. Yrselattacker ger ofta kraftigt illamående, och en del patienter drabbas av attacker där de utan förvarning tappar muskelkontroll och faller.

Orsaken till att Ménières sjukdom utvecklas är okänd, men störningar i lymfvätskan i innerörat anges vanligtvis som grunden till symtomen [1].

Ménières sjukdom kan vara kraftigt invalidiserande och innebära ett stort lidande med omfattande inskränkningar i vardagen. Utöver de fysiska effekterna av sjukdomsanfall så är rädsla och ångest inför kommande anfall vanligt, vilket kan begränsa vardagen ytterligare [2,3]. Eftersom Ménières sjukdom visat sig både ge upphov till och förvärras av symtom på psykisk ohälsa [4-6] finns risker att sjukdomen skapar en ond cirkel som leder till försämrad prognos och livskvalitet.

Avgränsningar

Vi har gjort sökningar (se avsnittet Litteratursökning) i databaserna CINAHL, Embase, Medline (Ovid), PsycInfo och Scopus.

Vi har formulerat frågan enligt följande PICO¹:

- Population: Vuxna med Ménières sjukdom
- Intervention: Psykologisk behandling
- Control: Annan behandling
- Outcome: Antal anfall, anfallens intensitet, livskvalitet, mental hälsa

För att vi skulle inkludera en artikel i svaret krävde vi att den var publicerad på engelska eller ett av de nordiska språken.

Litteratursökningen och svaret har begränsats till systematiska översikter.

¹ PICO är en förkortning för patient/population/problem, intervention/index test, comparison/control (jämförelseintervention) och outcome (utfallsmått).

Resultat från sökningen

Upplysningstjänstens litteratursökning genererade totalt 436 artikelsammanfattningar (abstrakt) efter dubblettkontroll. En utredare på SBU läste alla artikelsammanfattningar och bedömde att fyra systematiska översikter kunde vara relevanta. Dessa systematiska översikter lästes i fulltext av utredaren. Ingen av artiklarna var relevant för frågan.

Det finns ingen sammanställd kunskap som besvarar denna fråga och vi kommer därför inte att presentera några resultat eller slutsatser.

Lästips

För vidare läsning om effekterna av psykologisk behandling av en symtombild med tinnitus- och yrselsymtom finns ett urval av översikter och primärstudier i referenslistan [7-11].

Projektgrupp

Detta svar är sammanställt av Emma Palmqvist Wojda (utredare) Sara Fundell (projektadministratör) samt Irene Edebert (produktsamordnare) vid SBU.

Litteratursökning

MedLine via Ovid 200115

Psychological treatment for Ménière's disease

Search terms	Items found
Population:	
1. meniere*.af	8 423
2. endolymphatic hydrops.af	1 657
3. 1 or 2	8 947
Study types:	
4. systematic review/	120 852
5. meta-analysis/	110 350
6. (((systematic* adj3 (review or overview)) or meta analysis or metaanalysis).ab,kw,ti.	241 850
7. 4 or 5 or 6	267 472
Final 3 AND 7	92

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

.ab. = Abstract

.ti. = Title

.kw. = Keyword

exp = Term from the MedLine controlled vocabulary, including terms found below this term in the MeSH hierarchy

/ = Term from the MedLine controlled vocabulary

* or \$ = Truncation (if found at the end of a free text term)

Scopus via scopus.com 200115

Psychological treatment for Ménière's disease

Search terms	Items found
Population:	
1. ALL(meniere* OR "endolymphatic hydrops")	21 109
Study types:	
2. TITLE-ABS-KEY((systematic* W/2 (review OR overview)) OR "meta analysis" OR metaanalysis)	422 062
Final 1 AND 2	320

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

TITLE-ABS-KEY = Title or abstract or keywords

ALL = All fields

PRE/n = "precedes by". The first term in the search must precede the second by a specified number of terms (n).

W/n = "within". The terms in the search must be within a specified number of terms (n) in any order.

* = Truncation

Embase via embase.com 200115

Psychological treatment for Ménière's disease

Search terms	Items found
Population:	
1. meniere* OR 'endolymphatic hydrops'	11 028
Study types:	
2. (((systematic* NEAR/3 (review OR overview)):ti,ab,kw) OR 'meta analysis':ti,ab,kw OR metaanalysis:ti,ab,kw OR 'systematic review'/de OR 'meta analysis'/exp)	405 083
Final 1 AND 2	149

/de= Term from the EMTREE controlled vocabulary
 /exp= Includes terms found below this term in the EMTREE hierarchy
 /mj = Major Topic
 :ab = Abstract
 :au = Author
 :ti = Article Title
 :ti,ab = Title or abstract
 * = Truncation
 '' = Citation Marks; searches for an exact phrase

CINAHL via ebsco.com 200115

Psychological treatment for Ménière's disease

Search terms	Items found
Population:	
1. TX(meniere* OR "endolymphatic hydrops")	2 505
Study types:	
2. MH "Literature Review+" OR MH "Meta Analysis" OR TI ((systematic* N2 (review OR overview)) OR "meta analysis" OR metaanalysis) OR AB ((systematic* N2 (review OR overview)) OR "meta analysis" OR metaanalysis) OR SU ((systematic* N2 (review OR overview)) OR "meta analysis" OR metaanalysis)	159 245
Final 1 AND 2	63

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

AB = Abstract
 AU = Author
 MH = MeSH
 MM = Major Concept
 TI = Title
 TX = All Text. Performs a keyword search of all the database's searchable fields
 SU = All Keywords
 * = Truncation
 " " = Citation Marks; searches for an exact phrase

PsycInfo via ebsco.com 200115

Psychological treatment for Ménière's disease

Search terms	Items found
Population:	
1. TX(meniere* OR "endolymphatic hydrops")	447
Study types:	
2. DE "Systematic Review" OR DE "Meta Analysis" OR TI ((systematic* N2 (review OR overview)) OR "meta analysis" OR metaanalysis) OR AB ((systematic* N2 (review OR overview)) OR "meta analysis" OR metaanalysis) OR SU systematic* N2 (review OR overview)) OR "meta analysis" OR metaanalysis)	54 236
Final 1 AND 2	5

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

AB = Abstract

AU = Author

DE = Term from the thesaurus

MM = Major Concept

TI = Title

TX = All Text. Performs a keyword search of all the database's searchable fields

SU = All Keywords.

* = Truncation

" " = Citation Marks; searches for an exact phrase

Referenser

1. Goebel JA. 2015 Equilibrium Committee Amendment to the 1995 AAO-HNS Guidelines for the Definition of Ménière's Disease. *Otolaryngol Head Neck Surg* 2016;154:403-4.
2. Yardley L, Beech S, Weinman J. Influence of beliefs about the consequences of dizziness on handicap in people with dizziness, and the effect of therapy on beliefs. *J Psychosom Res* 2001;50:1-6.
3. Yardley L, Dibb B, Osborne G. Factors associated with quality of life in Menière's disease. *Clin Otolaryngol Allied Sci* 2003;28:436-41.
4. Kirby SE, Yardley L. The Contribution of Symptoms of Posttraumatic Stress Disorder, Health Anxiety and Intolerance of Uncertainty to Distress in Ménière's Disease. *J Nerv Ment Dis* 2009;197:324-9.
5. Probst T, Dinkel A, Schmid-Mühlbauer G, Radziej K, Limburg K, Pieh C, et al. Psychological distress longitudinally mediates the effect of vertigo symptoms on vertigo-related handicap. *J Psychosom Res* 2017;93:62-8.
6. Radziej K, Probst T, Limburg K, Dinkel A, Dieterich M, Lahmann C. The Longitudinal Effect of Vertigo and Dizziness Symptoms on Psychological Distress: Symptom-Related Fears and Beliefs as Mediators. *J Nerv Ment Dis* 2018;206:277-85.
7. Beukes EW, Manchaiah V, Allen PM, Baguley DM, Andersson G. Internet-Based Interventions for Adults With Hearing Loss, Tinnitus, and Vestibular Disorders: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trends Hear* 2019;23:2331216519851749.
8. Fuller T, Cima R, Langguth B, Mazurek B, Vlaeyen JWS, Hoare DJ. Cognitive behavioural therapy for tinnitus. *Cochrane Database Syst Rev* 2020.
9. Landry EC, Sandoval XCR, Simeone CN, Tidball G, Lea J, Westerberg BD. Systematic Review and Network Meta-analysis of Cognitive and/or Behavioral Therapies (CBT) for Tinnitus. *Otol Neurotol* 2020;41:153-66.
10. Schmid G, Henningsen P, Dieterich M, Sattel H, Lahmann C. Psychotherapy in dizziness: a systematic review. *J Neurol Neurosurg Psychiatry* 2011;82:601-6.
11. Whalley MG, Cane DA. A Cognitive-Behavioral Model of Persistent Postural-Perceptual Dizziness. *Cogn Behav Pract* 2017;24:72-89.